

(Aquario); Duinwaterbedrijf Zuid-Holland / gemeente Noordwijkerhout, Hydron Flevoland / gemeente Zeewolde

- beheer van installaties: Waterleidingmaatschappij Drenthe / waterschap Velt en Vecht, WLB Amsterdam / DWR, Hoogheemraadschap van Delfland / consortium Delfluent (waterbedrijf Evides)
- gezamenlijke inkoop energie (waterschappen Zeeland)
- gezamenlijke storingsdienst (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier / PWN Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (Texel), WLB Amsterdam / DWR (zie kader)
- Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier voert op dit moment een pilot uit waarbij het hoogheemraadschap het beheer voert over de rioolgemalen van de gemeente Heerhugowaard
- Al enkele jaren werken Waterschap Rivierenland, de Oost-Brabantse waterschappen en het gemeenschappelijk Waterschapslaboratorium (GWL) samen op het gebied van laboratoriumactiviteiten. Begin 2004 heeft ook het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden (thans Waterschap Hollandse Delta) zich hierbij aangesloten.

Benchmarking

Drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen voeren veel activiteiten uit om hun taken adequaat te verrichten. Om de transparantie en de doelmatigheid te verbeteren is en wordt veel energie gestoken in het uitvoeren van bedrijfsvergelijkingen ofwel benchmarks.

VEWIN voert sinds 1997 eenmaal per drie jaar een brede benchmark (naar waterkwaliteit, dienstverlening, milieueffecten en kosten) uit en jaarlijks een smalle benchmark (uitsluitend kosten). In de periode 1997-2003 hebben de waterbedrijven inmiddels een efficiencywinst van 13% bereikt. In die periode is de waterkwaliteit en de milieubelasting verbeterd en de dienstverlening aan de klant gehandhaafd.

De Unie van Waterschappen heeft sinds 1999 twee keer een benchmark uitgevoerd onder de waterschappen met een afvalwaterzuiveringstaak. Op vrijwel alle gepresenteerde kengetallen is een redelijke ontwikkeling te zien. De zuiveringsprestatie verbetert bij een kostenontwikkeling die ongeveer gelijke tred houdt met de inflatie. Het milieubewust werken verbetert en de waterschappen zijn innovatiever geworden. De waterschappen scoren in het algemeen goed bij de belanghebbenden.

In 2001 heeft de Stichting RIONED (platform, kenniscentrum en belangenbehartiger van de rioleringszorg in Nederland) op verzoek van gemeenten een haalbaarheidsonderzoek gedaan naar een benchmark voor rioleringszorg. Dit heeft geleid tot een grote pilot bij 39 gemeenten in 2003. Daarbij zijn kentallen verzameld op het gebied van Toestand en functioneren, Uitgaven, Milieu-inspanning, Organisatievermogen en Overlast / klachten. De benchmarkpilot heeft een aantal aandachtsgebieden opgeleverd waarop gemeenten hun rioleringszorg kunnen verbeteren, door samenwerking en uitwisseling van kennis en ervaring. Gemeenten zijn uitgenodigd om in de komende tijd ieder half jaar deel te nemen aan een benchmark per cluster.

Afvalwater Haagse Regio

De verwerking van het afvalwater uit de Haagse regio is dringend toe aan uitbreiding en vernieuwing. Dit is het gevolg van toegenomen bedrijvigheid, bevolkingsgroei en verscherpte Europese regelgeving met betrekking tot afvalzuivering. Het Hoogheemraadschap Delfland zette hiertoe het project *Afvalwater Haagse Regio* op. In een voor Nederland unieke publiek-private samenwerking is de bouw en de toekomstige exploitatie van een nieuwe afvalwaterzuivering bij Schipluiden (Harnaschpolder) en de renovatie van de huidige afvalwaterzuivering Houtrust bij Scheveningen uitbesteed aan het consortium *Delfluent*. In dit consortium werken samen het Franse utiliteitsbedrijf Veolia, het waterbedrijf Evides, bouwmaatschappij Heijmans en de financierders Rabobank en Strukton. Dankzij deze bijzondere samenwerkingsconstructie is in totaal 10-15% op de oorspronkelijk geraamde bouw- en exploitatiekosten bespaard.

VNG

Postbus 30435, 2500 GK Den Haag
www.vng.nl
070 – 373 83 93

Unie van Waterschappen

Postbus 93218, 2509 AE Den Haag
www.uvw.nl
070 – 351 97 51

VEWIN

Postbus 1019, 2280 CA Rijswijk
www.vewin.nl
070 – 414 47 50

Samenwerken aan water

'Samenwerken aan water' is een folder van

Unie van Waterschappen

VEWIN

VNG

Samenwerken aan water

De zorg voor drinkwater, riolering en afvalwaterzuivering is in Nederland neergelegd bij respectievelijk drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen. In juni 2004 gaf de Tweede Kamer tijdens het Algemeen Overleg over het kabinetsstandpunt *financiering waterbeheer* aan dat samenwerking tussen deze partijen van belang is met het oog op te behalen doelmatigheidswinst en vergroting van de transparantie voor de burger. Verder wil de Tweede Kamer op de hoogte blijven van de voortgang in de lokale- en regionale samenwerking. Daarom geven de koepelorganisaties VEWIN, VNG en Unie van Waterschappen in deze folder een overzicht van de huidige samenwerkingsinitiatieven.

Drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen zijn via water met elkaar verbonden en werken al langer samen. Het kabinetsstandpunt *financiering waterbeheer* gaf daar de afgelopen 2 jaar een extra impuls aan. Er zijn enkele grotere en veel kleinere, nieuwe samenwerkingsinitiatieven ontstaan. Voorbeelden van grotere initiatieven zijn de (regionale) projecten *Toekomst waterketen Gelderland* en de voorgenomen fusie tussen Waterleidingbedrijf Amsterdam en de Dienst Waterbeheer en Riolering (DWR). Het project *Afvalwater Haagse Regio*, een publiek-private samenwerking, geniet landelijke bekendheid. Er zijn ook talloze voorbeelden van kleinere, lokale activiteiten.

Niet alle initiatieven bleken tot nu toe succesvol. Zo kon vorig jaar de vorming van een waterketenbedrijf in Limburg niet op voldoende bestuurlijke steun rekenen. Toch blijven partners in toenemende mate samenwerking zoeken om de kwaliteit van het product, de dienstverlening aan de klant, de doelmatigheid en de transparantie te verbeteren.

Samenwerking biedt voordelen

Lokaal bestaat al langer het besef dat samenwerking veel voordelen biedt. Zo wordt op grote schaal samengewerkt bij het aanleggen van leidingen bij nieuwbouw en straatvernieuwing en bij de facturering en incasso voor drinkwater, waterschapslasten en riolering. Maar ook bescherming van de kwaliteit van het oppervlaktewater en het grondwater als drinkwaterbron horen in dit rijtje thuis. Bijvoorbeeld door het terugdringen van overstorten van rioolstelsels en bij de aanpak van diffuse lozingen, zoals in Brabant met de proefprojecten *Bewust Boeren voor een Schone Maas* en *Actief Randenbeheer*. Recente vormen van samenwerking zijn het afstemmen van rioleringsplannen op de afvalwaterzuivering (optimalisatiestudies en afvalwaterakkoorden tussen gemeenten en waterschappen) en het gezamenlijk beheer van installaties.

Voorbeelden van samenwerking tussen waterschappen, gemeenten en waterbedrijven

Planvorming

In de planvormingsfase is veel winst te behalen bij samenwerking tussen waterschappen, gemeenten en waterbedrijven. Bijvoorbeeld bij het afstemmen van toekomstplannen, zoals optimalisatiestudies, afvalwaterakkoorden en renovatie van leidingnetten in relatie tot straatvernieuwingen. Ook binnen de bescherming van de waterkwaliteit en de bestrijding van verdroging en wateroverlast is samenwerken een winstpunt.

- optimalisatiestudies voor de afvalwaterketen door gemeenten en waterschappen. Uit onderzoeken van zowel de Unie van Waterschappen als de VNG is gebleken dat ongeveer 4% van de gemeenten een afvalwaterakkoord met het waterschap heeft opgesteld en dat circa 35% van de gemeenten een optimalisatiestudie (OAS) heeft uitgevoerd. Enkele voorbeelden hiervan zijn te vinden in Tholen, Boxtel en Maastricht.
- sanering lozing buitengebieden (tallose gemeenten en waterschappen). Het waterschap maakt een bestek voor levering (collectieve aanschaf), plaatsing, in bedrijf stellen van installaties voor Individuele Behandeling van Afvalwater (IBA's) voor de gemeenten en neemt het beheer en onderhoud op zich. De gemeenten worden eigenaar van de IBA's.
- de gemeente Zeist, de provincie Utrecht, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en het waterleidingbedrijf Hydron Midden-Nederland zijn nauw betrokken bij de opstelling van het stedelijk waterplan Zeist. De samenwerkende partijen hebben elk hun eigen plannen en strategieën, het waterplan stemt die op elkaar af.

Facturering en incasso

Zo'n 70 gemeenten in Nederland werken samen met waterschappen en/of waterbedrijven met betrekking tot de facturering en incasso voor waterdiensten. Deels bestaat die samenwerking al langere tijd, deels is die ontstaan in de jaren negentig, toen waterbesparing veel aandacht kreeg. Door het rioolrecht en/of de verontreinigingsheffing te vertalen naar een bedrag per m³ drinkwater (financieel waterspoor) zou het gebruik kunnen dalen. Evaluatie van een aantal praktijksituaties heeft evenwel geleerd dat geen significante daling van het gebruik is opgetreden. Onder meer omdat de prijs van water in Nederland relatief laag is. Inmiddels is duidelijk dat Europees gezien het verbruik al laag is en ook de milieubelasting van het watergebruik beperkt is. Daarmee is waterbesparing als reden voor gezamenlijk factureren van tafel. Maar gezamenlijk factureren en incasseren kan nog steeds interessant zijn om kosten te besparen, de dienstverlening te vergroten en de klant meer inzicht te geven in de totale kosten in de waterketen.

Optimalisatiestudie Ermelo-Putten-Harderwijk

In een optimalisatiestudie in 2004 is onderzocht wat de samenhang is tussen de rioleringen van de gemeenten Ermelo, Putten, Harderwijk en de rioolwaterzuivering Harderwijk van het Waterschap Veluwe. Dankzij de studie bleek dat de capaciteit van de rioolwaterwaterzuivering minder behoefde te worden uitgebreid dan voorzien. Daarnaast betalen de gemeenten Ermelo en Putten mee aan de aanleg van bergingsvoorzieningen in het stroomafwaarts gelegen Harderwijk. Per saldo is dat voor alle partijen samen een kostenbesparing van € 2,5 miljoen.

WLB Amsterdam/DWR

Het Waterleidingbedrijf Amsterdam en de Dienst Waterbeheer en Riolering (DWR), uitvoeringsorganisatie van de gemeente Amsterdam en van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) hebben besloten te fuseren. Afhankelijk van de definitieve besluitvorming zal bij samengaan eind 2005 één organisatie ontstaan. Het wordt de eerste integrale waterorganisatie van Nederland, die naast de waterschapstaken van AGV zal zorgen voor het drinkwater en het inzamelen van het afvalwater in Amsterdam. De fusiepartijen ramen dat zij door de fusie 5% op de huidige kosten besparen.

Toekomst waterketen Gelderland

Zeven Gelderse gemeenten, de provincie Gelderland, het waterbedrijf Vitens en de Gelderse waterschappen hebben de handen ineengeslagen tegen sterk oplopende kosten in drinkwatervoorziening, riolering en afvalwaterzuivering. De Stuurgroep *Toekomst waterketen Gelderland* besloot drie perspectiefrijke ideeën voor de toekomstige inrichting van de waterketen in Gelderland verder uit te werken:

- invoering van één waterketennota met één loket voor de burger
- optimale afstemming van investeringen in de waterketen (verwachte besparing in de periode 2005-2009: € 16 miljoen)
- een gedeelde Gelderse visie op de organisatie van beheer en onderhoud van de waterketen.

Medio 2005 werkt de Stuurgroep de ideeën uit en worden ze voorgelegd aan de samenwerkende partijen. Na deze consultatieronde besluiten de partners tot feitelijke deelname aan de samenwerking in de waterketen.

Realiseren van projecten

Gezamenlijk projecten realiseren levert kostenvoordeel op. Bij het leggen van water- en rioleringsbuizen zijn veel graafwerkzaamheden nodig. In het verleden kon het voorkomen dat de ene maand de riolering gelegd werd en de maand daarna de waterleiding. Het gezamenlijk leggen levert niet alleen tijdswinst op, maar zorgt ook voor kostenreductie van bijvoorbeeld aannemersuitgaven.

- project Afvalwater Haagse Regio (Hoogheemraadschap van Delfland, consortium Delfluent / waterbedrijf Evides; zie kader)
- opwerken effluent tot industriewater (Waterschap De Dommel, gemeente Tilburg, Tilburgsche Waterleiding Maatschappij)
- zeven gemeenten, alle Gelderse waterschappen, Vitens en de provincie Gelderland zijn verenigd in het initiatief *Toekomst waterketen Gelderland*. Uitgangspunt binnen dit project is het zoeken naar samenwerkingsmogelijkheden binnen de huidige taken van de partijen (zie kader).
- gezamenlijke aanleg van rioleringen en drinkwaterleidingen (tallose gemeenten en waterbedrijven)

Exploitatie

In de exploitatiesfeer bestaan mogelijkheden tot synergievoordelen. Gezamenlijke loketfuncties bijvoorbeeld leveren efficiencywinst op. Zo zijn er partners die samen factureren en de incasso regelen. De één-loketgedachte met loketten voor gezamenlijke meldkamer- en storingsdiensten doet steeds meer zijn intrede. Verder werken de organisaties samen op het gebied van beheer en onderhoud van infrastructuur en installaties en, in beperkte mate, bij waterkwaliteitsanalyses.

- gezamenlijke facturering en inning door waterbedrijven, gemeenten en waterschappen: Samenwerking Vastgoedinformatie, Heffingen en Waardebepaling te Klaaswaal (Waterschap Hollandse Delta, diverse gemeenten) en het Initiatief Rijn Oost. Verder werken zo'n 70 gemeenten in Drenthe, Gelderland, Zuid-Holland en Brabant samen met waterbedrijven met betrekking tot de nota. De gemeentelijke rioolheffing lift dan mee met de drinkwaternota, al dan niet gerelateerd aan de hoeveelheid drinkwater. Verder is er vergelijkbare samenwerking tussen waterbedrijven en waterschappen (Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Brabant)
- tallose voorbeelden van meeliften van inning van rioolrecht met andere gemeentelijke heffingen (OZB, afvalstoffenheffing)
- rioleringsbeheer: waterbedrijf Vitens / 6 gemeenten in Friesland